

Кандидат історичних наук,
доцент кафедри педагогіки та психології
Чернігівського обласного інституту післядипломної
педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського
(м. Чернігів, Україна) E-mail: oksmos78@ukr.net

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЯК ОДИН З НАПРЯМІВ НЕПЕРЕРВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ ВЧИТЕЛІВ

У статті проаналізовано сутність категорій «компетентнісний підхід», «компетентність», «професійна компетентність» у науковій літературі як змістовної складової парадигми неперервної освіти. Визначено актуальність компетентнісного підходу як однієї з умов неперервного професійного зростання вчителя у процесі модернізації системи освіти. Актуальність компетентнісного підходу пояснюється потребою у розв'язанні тих суперечностей, які виникають між консервативними засадами традиційної системи професійного розвитку та необхідністю неперервно модернізувати знання та вміння, компетентності педагога. Важливою його перевагою є стимуляція розвитку гуманістичного та демократичного начал у навчальному процесі. Сьогодні компетентнісний підхід покладений в основу процесу підвищення кваліфікації вчителів, спрямований на набуття нових та вдосконалення наявних компетентностей (знань, умінь, навичок).

Однією з фундаментальних характеристик професіоналізму вчителя є його професійна компетентність.

Мета статті полягає в аналізі категорій «компетентнісний підхід», «компетентність», «професійна компетентність» у науковій літературі; уточненні змістовної складової професійної компетентності як одного із напрямів неперервного професійного зростання вчителів.

Методологічною основою статті є філософські, психологічні, педагогічні теорії та положення, які розкривають концептуальні підходи щодо досліджуваної проблематики.

Наукова новизна полягає у розкритті сутності процесу розвитку професійної компетентності як складової неперервного професійного зростання вчителів.

Висновки. Виходячи зі сказаного маємо зробити наступні висновки: сьогодні компетентнісний підхід стає основою ідей неперервної педагогічної освіти; процес розвитку професійної компетентності вчителів характеризується своєю цілісністю та динамічністю; у кожного конкретного вчителя складові професійної компетентності розвиваються нерівномірно впродовж усього періоду професійної діяльності.

Ключові слова: компетентнісний підхід, компетентність, професійна компетентність, неперервне професійне зростання.

Постановка проблеми. Для сучасного суспільства характерні постійний розвиток та впровадження інновацій, у тому числі і щодо системи освіти, яка постійно оновлюється. Динамічні перетворення вимагають від вчителя, як носія інформації, постійного набуття нових знань, навичок. Вимоги суспільства до професіоналізму педагога визначаються реалізацією нових підходів щодо його неперервного професійного та особистісного розвитку. Відповідно до «Закону про освіту», було запроваджено нову систему підвищення кваліфікації педагогічних працівників, якою передбачено розширені можливості щодо вдосконалення їхньої педагогічної майстерності та неперервного професійного зростання. Пунктом 10 статті 18 названого закону неперервний професійний розвиток визначається як «неперервний процес навчання та вдосконалення професійних компетентностей фахівців після здобуття вищої та/або післядипломної освіти» [1; 3]. Таким чином, сьогодні однією з визначальних складових системи неперервної педагогічної освіти став розвиток набутих та набуття нових компетентностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблематики компетентнісного підходу здійснено у працях В. Байденка, А. Бермуса, Е. Зеєра, І. Зимньої, А. Маркової, О. Овчарука, О. Пошетун, С. Ракова, А. Хуторського. Теоретичні засади компетентнісного підходу у системі вищої освіти висвітлено у науковому доробку І. Бабіна, П. Бачинського, Н. Дворнікова, Я. Кодлюк, Н. Фоменко.

Проблематику впровадження компетентнісного підходу щодо професійної підготовки спеціалістів та шляхи модернізації освіти на його основі вивчали А. Алексюк, В. Введенский, В. Бондар, Б. Гершунський, Н. Дем'яненко, В. Євдокимов, А. Капська, Н. Кузьміна, М. Лазарев, С. Лейко, О. Мармоза, О. Марущак, В. Олійник, В. Сериков, В. Сидоренко, Т. Сорочан, В. Шадриков. До прикладу М. Марущак окреслює поняття «компетентність» у педагогічній діяльності та доводить можливість здійснення визначеного поняття за допомогою таких категорій як інформованість, обізнаність, готовність та здатність особистості щодо успішного здійснення діяльності, володіння нею відповідною компетенцією тощо. М. Головань аналізує підходи щодо визначення поняття «компетентність» як основоположної щодо компетентнісного підходу [14].

Мета статті полягає в аналізі категорій «компетентнісний підхід», «компетентність», «професійна компетентність» у науковій літературі; уточненні змістовної складової професійної компетентності як одного із напрямів неперервного професійного зростання вчителів.

Методологічною основою статті є філософські, психологічні, педагогічні теорії та положення, які розкривають концептуальні підходи щодо досліджуваної проблематики.

Наукова новизна полягає у розкритті сутності процесу розвитку професійної компетентності як складової неперервного професійного зростання вчителів.

Виклад основного матеріалу. Актуальність компетентнісного підходу пояснюється потребою у розв'язанні тих суперечностей, які виникають між консервативними засадами традиційної системи професійного розвитку та необхідністю неперервно модернізувати знання та вміння, компетентності педагога. Важливою його перевагою є стимуляція розвитку гуманістичного та демократичного начал у навчальному процесі. Сьогодні компетентнісний підхід покладений в основу процесу підвищення кваліфікації вчителів, спрямований на набуття нових та вдосконалення наявних компетентностей (знань, умінь, навичок) [4, 64–68].

І. Пукас зазначає, що компетентнісна освітня парадигма є потребою, яка об'єктивно витікає з необхідності зміни щодо пріоритетів розвитку освіти. Отже, компетентнісний підхід є закономірним щодо розвитку системи освіти та обумовлений пошуком її наближення до потреб неперервного розвитку сучасного суспільства [10, 42–51]. У першу чергу, компетентнісний підхід орієнтований на результат підвищення кваліфікації вчителів, передбачаючи засвоєння відповідних знань та умінь, розвиток особистісного досвіду і забезпечує такі показники як діяльнісний, рефлексивний, мотиваційний, аксіологічний, пізнавальний, оперативний. Як зауважують Н. Клокар та Г. Кашина підвищення кваліфікації на основі компетентнісного підходу передбачає: орієнтацію на професійну діяльність педагога та поєднання професійних і особистісних його якостей; перетворення вчителя з пасивного об'єкта на суб'єкта навчально-пізнавальної діяльності; формування у педагогічного працівника готовності до неперервного підвищення його освітнього рівня; перехід до контекстного навчання, імітаційно-моделюючих та проектно-дослідницьких методів, принципів поєднання навчальної, проектної та дослідницької діяльності; перехід до оцінки рівня компетентності педагогічного працівника [5]. Загалом, компетентнісний підхід передбачає відмову від простого запам'ятовування інформації на користь практичного використання отриманої інформації, тобто вміння цілеспрямованого її використання у практичній діяльності; спрямований на розвиток основних (ключових) та професійних компетентностей. Окрім того, компетентнісний підхід акцентує увагу на результаті освіти, на здатності педагога діяти в різноманітних проблемних ситуаціях, не тільки на важливості знань, а й на важливості здатності їх використовувати [1, 15]. Перевага компетентнісної моделі полягає у тому, що нею надається можливість оцінки перетворення знанневого компоненту та особистісних перетворень, які відбулись у процесі професійного розвитку фахівця.

Дж. Равен вказує на тридцять сім видів компетентностей, зауважуючи на тому, що до складу компетентності належить значна кількість відносно незалежних компонентів, які належать до когнітивної, емоційної та інших сфер та можуть бути взаємозамінними [11, 253]. Компетентність як набори спроможностей, ставлень, знань, умінь та навичок, що структуровані спеціальним шляхом і надають можливість вирішувати професійні проблеми визначає О. Пометун [9]. О. Савченко виділяє наступні базові характеристики щодо поняття «компетентність»: компетентність – це результат діяльності людини, а не описання процесу її набуття; використання компетентності відбувається у відповідному контексті, наприклад у контексті навчання; визначені і затверджені стандарти є основною умовою вимірювання того чи здатний фахівець користуватись компетентністю; компетентність вказує на те, що може зробити індивід у певний період часу. У більшості наукових досліджень компетентністю називають загальну сукупність знань та розуміння наслідків, які можуть витікати з певного способу впливу, рівня умінь та досвіду практичного їх використання [13; 6].

Виходячи з розмаїття трактувань поняття компетентність можемо визначати його як: певну міру вираженості наявного професійного досвіду; володіння професією, знання способів і засобів досягнення цілей, яке характеризується досконалістю та глибиною; вміння правильно оцінювати ситуацію та приймати адекватні рішення застосовуючи знання, для досягнення результату; наявність знань і досвіду, які необхідні для ефективної діяльності в певній предметній галузі; вміння брати на себе відповідальність за певну діяльність; вміння висловлювати авторитетну думку щодо проблемної ситуації; здатність нести відповідальність та діяти самостійно [16, 542].

Сьогодні, поняття компетентність найчастіше трактують як готовність до високого рівня виконання своїх посадових та фахових обов'язків, у відповідності до сучасних світових стандартів та

вимог, теоретичних знань та практичного досвіду. Людина яка володіє знаннями, володіє певним потенціалом, а отже, має вміння використовувати знання та досвід у процесі здійснення своєї педагогічної діяльності. «Вищі рівні компетентності передбачають ініціативу, організаторські здібності, здатність оцінювати наслідки своїх дій». Готовність фахівця до певного виду діяльності поєднує у собі досвід та знання, пов'язані між собою мотивацією та цінностями. Результат цього поєднання – пізнавальні та практичні знання [2, 47–48; 6; 7].

В основі компетентнісного підходу лежить розуміння того, що до вчителя, як до представника педагогічної професії, висувається певний набір вимог як до суб'єкта її формування, за умови забезпечення особистісної орієнтованості знань та умінь, наявності власного стилю та методики їх використання. Таким чином йдеться про «...формування професійної компетентності як професійного навчання, що реалізується на основі «Я-концепції», яка не може бути формально запровадженою (одна для всіх), запозиченою...». Професійна компетентність характеризується здатністю педагога до високої продуктивності праці, теоретичною і практичною готовністю та спроможністю проектувати власну професійну діяльність, реалізувати її, тобто бути її суб'єктом [7; 10, 51–62].

Дослідники виділяють такі компоненти компетентності вчителя як: продуктивна, автономізаційна, інформаційна, предметна, комунікативна, моральна, психологічна, полікультурна, математична, соціальна компетентності, а також особистісні якості вчителя. Продуктивна компетентність полягає у вмінні приймати рішення та відповідати за їх результат, у готовності та потребі творчої діяльності. Автономізаційна – у конкурентоспроможності, здатності до творчості та саморозвитку, самовизначення, у потребі та готовності неперервного професійного розвитку. Інформаційна компетентність це вміння обробляти та використовувати інформацію отриману з різних джерел, вміння використовувати у практиці професійної діяльності сучасні інформаційні технології. Предметна компетентність це володіння знаннями з певного предмета або спеціальності. Складові предметної компетентності мають обумовлені специфікою предмета та методикою його викладання доміанти. Комунікативна – полягає у вмінні комунікувати, тобто спілкуватись в усній, письмовій формі, різними мовами та бути зрозумілими. Моральна компетентність полягає у потребі, готовності та спроможності додержуватись моральних норм. Психологічна – є здатністю використовувати знання з психології в професійній діяльності. Полікультурна компетентність є здатністю розуміти людей незалежно від національності, культурних та релігійних відмінностей, вмінням оволодівати досягненнями культури. Математична – є володінням математичними вміннями. Соціальна компетентність – це здатність до взаємодії з оточуючими людьми, до безконфліктного співіснування. Вчені зауважують, що вчителю мають бути притаманні такі якості як терпіння, чуйність, врівноваженість, толерантність, рефлексивність [15].

Порядком підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників визначаються, серед іншого, основні напрями підвищення кваліфікації, такі як: розвиток професійних компетентностей; формування у здобувачів освіти спільних для ключових компетентностей вмінь; мовленнєва, цифрова, комунікаційна, інклюзивна, емоційно-етична компетентність, тощо [17].

У професійній компетентності вчителя можна виділити такі складові як: професійні знання – з педагогіки, психології та предметні; професійні педагогічні уміння, навички, технології; психологічні позиції та установки, яких вимагає педагогічна професія; особистісні якості, що забезпечують оволодіння професійними педагогічними знаннями та уміннями. Професійні знання вчителя – це знання з психології та педагогіки щодо сутності та особливостей професійної педагогічної діяльності, особистості педагога, психологічного розвитку учнів та їх вікових особливостей, сутності і структури навчальної діяльності учнів та способів її організації, способів проектування освітнього процесу, відбору змістовної складової навчання, форм, методів та засобів навчання та інше. Саме професійні знання стають тим еталоном на основі якого відбувається індивідуальний професійний розвиток. Психолого-педагогічні та спеціальні предметні знання – необхідна умова професійної компетентності, але передумови для формування інтелектуальних та практичних умінь та навичок створюють методичні, теоретичні та практичні знання. На основі професійних знань формуються уміння та навички, педагогічні технології та техніки, ступінь оволодіння якими визначає дієвість професійних знань та переведення їх у площину практичної діяльності педагога.

Отже, професійна компетентність – це здатність успішно діяти опираючись на практичному досвіді, знаннях та уміннях у процесі вирішення професійних задач. Структура професійної компетентності вчителя розкривається через його педагогічні уміння, а саме: сукупність педагогічних дій, що виконуються на достатньо високому рівні та співпадають з функціями педагогічної діяльності, значною мірою впливають на індивідуальні психологічні особливості особистості; психічні утворення, сутність яких полягає в засвоєні людиною способів та навичок діяльності. Дидактичні уміння педагога зводяться до: уміння переносити знання та прийоми навчання, варіанти рішень в умови відповідної педагогічної ситуації; уміння знаходити для вирішення кожної конкретної педагогічної ситуації щось нове; уміння створювати нові елементи педагогічних знань та ідей конструювати нові приклади вирішення конкретних педагогічних ситуацій [10, 51; 18].

Разом з професійними знаннями та уміннями, основу професійної компетентності складають педагогічні технологія та техніка. Педагогічна технологія, яка розглядається як одна з визначальних складових педагогічної компетентності, складається з системи умінь, які забезпечують проектування та здійснення педагогічного процесу у певній послідовності дій та процедур. Вчитель будує власну

професійну діяльність технологічно, тільки за умови розуміння логіки та структури навчально-виховної роботи, чіткого бачення та побудови її етапів, володіння вміннями необхідними для організації кожного з етапів [8, 51]. Вміння будувати педагогічний процес залежить від способів володіння собою та засобів впливу на інших, тобто від рівня володіння педагогічною технікою. Педагогічна техніка володіння собою пов'язана з психотехнічними вміннями, способами емоційної саморегуляції, витіснення негативних емоцій, способами створення творчої робочої атмосфери. Засоби впливу на інших можуть бути вербальними або невербальними, а саме: техніка мови, володіння мімікою, жестами, рухами які сприяють адекватній передачі думок.

Професійні психологічні позиції та установки є стійкими системами ставлення вчителя до учнів, до себе та колег, якими визначається його поведінка. Професійна позиція відбиває самооцінку вчителя, його ставлення до того місця яке він займає у системі соціальних відносин у педагогічному колективі та рівень його професійних прагнень. Спостерігається тісний взаємозв'язок професійної позиції та професійної мотивації педагога. Психологічні якості вчителя стосуються як його пізнавальної так і мотиваційної сфер. До пізнавальної сфери належать педагогічне мислення, рефлексія, самооцінювання. До мотиваційної – цілепокладання, мотиваційна спрямованість особистості [12, 202–205].

Названі складові професійної компетентності розвиваються не однаково. Серед тих які можна визначити як пріоритетні, слід вказати на розвиток умінь. Всередині процесу педагогічної діяльності пріоритетними стають розвиток професійної позиції, психологічних якостей, які реалізуються через розвиток умінь, запровадження інноваційних технологій у навчальний процес. Погоджуючись з В. Сластьоніним слід виділити чотири групи умінь, розвитком яких можна характеризувати процес професійного зростання вчителя: вміння перетворювати зміст виховного процесу у конкретні педагогічні задачі; вміння будувати та приводити у рух педагогічну систему; вміння виділити і встановити взаємозв'язки між компонентами і факторами виховання та привести їх в дію; вміння обліковувати та оцінювати результати педагогічної діяльності [18].

Висновки. Виходячи зі сказаного маємо зробити наступні висновки: процес розвитку професійної компетентності вчителів характеризується своєю цілісністю та динамічністю; у кожного конкретного вчителя складові професійної компетентності розвиваються нерівномірно впродовж усього періоду професійної діяльності. Процес професійного зростання проявляється не стільки у накопиченні знань, умінь та навичок, скільки у розвитку здатності до практичної діяльності та вміння застосовувати інноваційні технології та методики, індивідуальні техніки у свої професійній діяльності.

Сьогодні компетентнісний підхід став основою щодо неперервної педагогічної освіти, що і має стати об'єктом подальшого наукового пошуку.

References

1. Глоссарий терминов профессионального образования и рынка труда. Москва. 2011. 63 с.
Glossarii terminov professionalnogo obrazovaniya i rinka truda. [Glossary of vocational education and labor market terms] (2011). Moscow, Russia.
2. Гулай О. І. Інтеграційний підхід до викладання хімії для студентів напряму «Будівництво». *Модернізація навчального процесу в контексті вимог Болонської декларації*: тези наук.-метод. конф. ЛНТУ. Луцьк, 2009. С. 47–48.
Hulai, O. I. (2009). Intehratsiynyi pidkhd do vykladannia khimii dlia studentiv napriamu «Budivnytstvo». [An integrative approach to teaching chemistry to students in «Construction»]. *Modernizatsiia navchalnoho protsesu v konteksti vymoh Bolonskoi deklaratsii: tezy nauk.-metod. konf. LNTU – Modernization of the educational process in the context of the requirements of the Bologna Declaration*: abstracts of the scientific and methodological conference. LNTU Lutsk, Ukraine. 47–48.
3. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 02.03.2020).
Zakon Ukrainy «Pro osvitu» vid 05.09.2017 № 2145-VIII. [Law of Ukraine «On Education», 05.09.2017 № 2145-VIII]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
4. Карп'юк М. Д. Інноваційна інформація як засіб формування соціально-професійної компетентності майбутніх кваліфікованих фахівців. *Компетентнісний підхід в освіті: теоретичні засади і практика реалізації: матеріали методол. семінару 3 квіт. 2014 р., м. Київ*: [у 2 ч.]. Ч.2. 2014. С. 64–68.
Karp'iuk, M. D. (2014). Innovatsiina informatsiia yak zasib formuvannia sotsialno-profesiinoi kompetentnosti maibutnikh kvalifikovanykh fakhivtsiv. [Innovative information as a means of forming the socio-professional competence of future qualified specialists]. *Kompetentnisnyi pidkhd v osviti: teoretychni zasady i praktyka realizatsii: materialy metodol. seminaru 3 kvit. 2014 r. – Competence Approach in Education: theoretical foundations and practice of implementation: methods methodological seminar April 3, 2014*. Kyiv, Ukraine. Part. 2, 64–68.
5. Клокар Н. І., Кашин Г. С. Структура та зміст програми курсів підвищення кваліфікації вчителів трудового навчання та технологій. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2019. № 67. Т. 2. С. 31–36.
Klokar, N. I., Kashyn, H. S. (2019). Struktura ta zmist prohramy kursiv pidvyshchennia kvalifikatsii vchyteliv trudovoho navchannia ta tekhnolohii. [The structure and content of the training program for

- teachers of vocational training and technology]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitni shkolakh – Pedagogy of formation of creative personality in higher and secondary schools*. Zaporizhzhia, Ukraine. 67, Vol. 2, 31–36.
6. Коберник О. М. Теоретико-методичні засади компетентнісного підходу в технологічній освіті. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 2014. Вип. 37. С. 85–91. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sitimn_2014_37 (дата звернення 27.02.2020).
Kobernyk O. M. (2014). Teoretyko-metodychni zasady kompetentnisnoho pidkhodu v tekhnolohichnii osviti. [Theoretical and methodological foundations of the competence approach in technological education]. *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy – Modern information technologies and innovative teaching methods in the training of specialists: methodology, theory, experience, problems*. Vinnytsia, Ukraine. 37. 85–91. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sitimn_2014_37_14.
 7. Лебедева І. А. Професійно-особистісний розвиток вчителя математики з позиції компетентнісного підходу. URL:<http://ea.donntu.edu.ua/bitstream/.pdf> (дата звернення 07.02.2020).
Lebedieva I. A. Profesiino-osobystisnyi rozvytok vchytelia matematyky z pozytsii kompetentnisnoho pidkhodu. [Professional and personal development of mathematics teacher from the point of view of competence approach]. Retrieved from: <http://ea.donntu.edu.ua/bitstream/.pdf16+18>.
 8. Никитина Н. Н., Кислинская Н. В. Введение в педагогическую деятельность: теория и практика. Москва: 2004. 224 с.
Nikitina, N. N., Kislinskaya, N. V. (2004). Vvedenie v pedagogicheskuyu deyatelnost: teoriya i praktika. [Introduction to pedagogical activity: theory and practice]. Moscow, Russia.
 9. Пометун О. І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики*. Київ: «К.І.С.». 2004. С. 15–24.
Pometun, O. I. (2004). Teoriia ta praktyka poslidovnoi realizatsii kompetentnisnoho pidkhodu v dosvidi zarubizhnykh krain. [Theory and practice of consistent implementation of the competence approach in the experience of foreign countries]. *Kompetentnisnyi pidkhid u suchasnyy osviti: svitovyi dosvid ta ukrainski perspektivy: Biblioteka z osvithoi polityky – Competent approach in contemporary education: World experience and ukrainian perspectives: Library for education Policy*. Kyiv, Ukraine: «K.I.S.». 15–24.
 10. Пукас І. Л. Професійно-педагогічний саморозвиток учителя у процесі співпраці школи з закладами педагогічної освіти: дис. ... канд. пед. наук. Кам'янець-Подільський. 2018. 312 с.
Pukas, I. L. (2018). Profesiino-pedahohichnyi samorozvytok uchytelia u protsesi spivpratsi shkoly z zakladamy pedahohichnoi osvity. [Vocational and pedagogical self-development of the teacher in the process of cooperation of the school with the institutions of pedagogical education]. *Candidate thesis*.
 11. Равен Дж. Компетентность в современном обществе. Выявление, развитие и реализация. Москва: «Когито-Центр», 2002. 396 с.
Raven, Dzh. (2002). Kompetentnost v sovremennom obsh'estve. Viyavlenie, razvitie i realizaciya. [Competence in today's society. Identification, development and implementation]. Moscow, Russia: «Kogito-Centr».
 12. Рубинштейн С. Л. Проблемы общей психологии. Москва. 1976. 416 с.
Rubinshtein, S. L. (1976). Problemi obsh'ei psihologii. [Problems of General Psychology]. Moscow, Russia.
 13. Савченко О. Я. Ключові компетентності – інноваційний результат шкільної освіти. *Рідна школа*. 2011. № 8–9. С. 4–8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2011_8-9_4 (дата звернення 09.02.2020).
Savchenko, O. Ya. (2011). Kliuchovi kompetentnosti – innovatsiyni rezultat shkilnoi osvity. [Key competences are the innovative result of school education]. *Ridna shkola – Home school, 8–9. 4–8*. Kyiv, Ukraine. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2011_8-9_4_11.
 14. Сагач О. М. Компетентнісний підхід у світлі парадигми неперервної педагогічної освіти. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2019. № 178. С. 168–173
Sahach, O. M. (2019). Kompetentnisnyi pidkhid u svitli paradyhmy neperervnoi pedahohichnoi osvity. [Competent approach in light of the paradigm of continuous pedagogical education]. *Naukovi zapysky. Serii: Pedahohichni nauky – Proceedings. Series: pedagogical sciences*. Kropyvnytskyi, Ukraine. 178. 168–173.
 15. Сергієнко Н. Ф. Професійна компетентність сучасного вчителя. URL: http://images/content/nashi_vydanya...upr (дата звернення 06.03.2020).
Serhiienko, N. F. Profesiina kompetentnist suchasnoho vchytelia. [Professional competence of the modern teacher]. Retrieved from: http://images/content/nashi_vydanya...upr.
 16. Сучасний тлумачний словник української мови: 100000 слів / за заг. ред. В. В. Дубічинського. Харків: Школа, 2009. 1008 с.
Suchasnyi tлумachnyi slovnyk ukrainskoi movy: 100000 sliv. [Modern Ukrainian Dictionary of Interpretation: 100000 words]. (2009). Kharkiv, Ukraine.

17. Щодо підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти. Лист МОН № 1/9-141 від 04.03.20 року. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/uploaded-files/atestatsiya.pdf> (дата звернення 06.03.2020).
Shchodo pidvyshchennia kvalifikatsii pedahohichnykh pratsivnykiv zakladiv zahalnoi serednoi osvity. [Regarding the professional development of pedagogical staff of general secondary education institutions]. Lyst MON № 1/9-141 vid 04.03.20 roku. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/uploaded-files/atestatsiya.pdf>.
18. Якушева С. Д. Профессиональная компетентность как условие развития мастерства педагога. *Личность, семья и общество: вопросы педагогики и психологии*: сб. ст.: Москва. 2015. С. 321–323.
Yakusheva, S. D. (2015). Professionalnaya kompetentnost kak uslovie razvitiya masterstva pedagoga. [Professional competence as a condition for the development of teacher skill]. *Lichnost, semya i obsh'estvo: voprosi pedagogiki i psihologii – Person, family and society: issues of pedagogy and psychology*. Moscow, Russia. 321–323

Sahach O.

ORCID 0000-0002-4504-3405

Ph.D. in Historical Sciences, Assistant Professor of Psychology and pedagogy department, Chernihiv Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education of K. D. Ushynskiy (Chernihiv, Ukraine) E-mail: Oksmos78@ukr.net

THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCIES AS ONE OF THE WAYS TO THE CONTINUOUS PROFESSIONAL GROWTH OF TEACHERS

It is analyzed in the article the essence of such categories as «competence approach», «competence», «professional competence» in academic literature as a content component of the paradigm of continuous education. It is determined the relevance of the competence approach as one of the conditions for the continuous professional growth of the teacher in the process of modernization of the educational system.

The relevance of the competence approach we explain by the requirements to resolve the contradictions that arise between the conservative principles of the traditional system for the professional development and the necessity to continuously update the knowledge and skills of the teachers' competences. Its significant advantage is the stimulation of the growth of humanistic and democratic principles in the educational process. Nowadays, the competence approach underpins the process of teacher training, aimed at acquiring new and improving existing competences (knowledge, skills). One of the fundamental characteristics of a teacher's professionalism is his/her professional competence.

The purpose of the article is to analyze the categories «competence approach», «competence», and «professional competence» in the academic literature; the clarification of the substantive component in the professional competence as one of the ways of continuous teachers' professional growth.

The methodological bases of the article are philosophical, psychological, pedagogical theories and propositions that reveal the conceptual approaches to the researched problems.

Academic novelty is to reveal the essence of the process of professional competence development as a component of continuous teachers' professional growth.

Conclusion. Nowadays, the competence approach becomes the basis for the ideas of continuous pedagogical education. Integrity and dynamics describe the process of teachers' professional competence development. For each particular teacher, the components of professional competence evolve unequally throughout a professional activity.

Keywords: *competence approach, competence, professional competence, continuous professional growth.*

Стаття надійшла до редакції 03.05.2020

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор М. О. Носко